टपिकल कर्तिकोस्टरोइड

- प्रस्तावना
- टपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडका प्रकारहरू
- टपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडको क्षमता
- टपिकल कर्तिकोस्टरोइडको उपयोग
- टपिकल कर्तिकोस्टरोइडको साइड इफेक्ट
- टपिकल कर्तिकोस्टरोइड प्रयोग गर्दा अपनाउनु पर्ने सावधानी
- टपिकल कर्तिकोस्टरोइडको उपयोग बारे सामान्य सल्लाह
- डाक्टर संगको तपाइँको कुराकानी
- टपिकल कर्तिकोस्टरोइडको भंडारण

प्रस्तावना

टपिकल कोर्टीकोस्टिरोइड छालाका जलन सम्बन्धी रोगहरू जस्तै एटोपिक एक्जिमा, कन्ट्याक डर्मेटाइटिस र एक प्रकारको सोरायसिसको उपचारको लागि प्रयोग गरिन्छ । यसले घातक प्रक्रियाहरूलाई दबाउँछ साथै संकेत र लक्षणहरू जस्तै सूजन, रातोपन र खुजली कम गर्दछ। टोपिकल कोर्टीकोस्टेरोइड थोरै मात्रामा प्रयोग गर्नु पर्छ। भन्नुको मतलब, औषधीको पातलो पत्र जसले प्रभावित छालालाई ढाक्न समर्थ हुन्छ, सामान्यतया पर्याप्त हुन्छ। यो डाक्टरको निर्देशन अनुसार लाउने गर्नु पर्छ।

कोर्टिकोस्टेरोइडले सूजन कम गर्ने तरिका जटिल छ। यसले सूजन को विभिन्न चरणहरु दबाउने गर्द छ। यसले छालामा कोलेजेनको मात्रा पनि कम गर्दछ।

टोपिकल कोर्टीकोस्टेरोइडले *माथिका* उल्लेखित अवस्थाहरू को उपचार गर्न सक्दैन; तर उपचार रोकेको खण्डमा कदाचित् लक्षणहरू फेरी देखा पर्न सक्छन्। तैपनि तिनीहरू तुलनात्मक रूपमा सुरक्षित मानिन्छन्, र चिकित्सकिय सल्लाह बमोजिम राम्रोसँग प्रयोग गरिए छालाको खराव अवस्थाको व्यवस्थापनका लागि मूल्यवान छन।

एटोपिक एक्जिमा

एटोपिक एक्जिमा (जसलाई एटोपिक डर्मेटाइटिस पनि भनिन्छ) सामान्यतया शिशु र बच्चाहरूलाई असर गर्दछ। यो रोग सामान्यतया लामो समयसम्म रहन सक्छ। जब शिशु र साना बच्चाहरूलाई यो रोग हुन्छ, अक्सर गाला, टाउकोको छाला र हातखुट्टा को बाहिरी सतहमा खटिराहरु देखा पर्दछन (उदाहरणका लागि घुँडाको टुप्पो र कुहिनोको बाहिरी हिस्सा)। ठूला बच्चाहरू, किशोर र वयस्कहरूमा घाँटीको छेउमा, आँखा र कान वरिपरि, र घुँडा र कुहिनोको लचिलो क्षेत्रमा (जस्तै, घुँडा र कुहिनोको भित्री कवच) माथि खतिराहरु देखा पर्दछन्। वास्तवमा, यसले शरीरको कुनै पनि भागलाई असर गर्न सक्छ; र विभिन्न स्तरका गम्भिरता निम्त्याउन सक्छ। सामान्य लक्षणहरूमा खुजली, रातोपन, सुख्खापन र छाला फुट्ने समावेश छन। गम्भीर अवस्थाहरूमा, एटोपिक एक्जिमा पूरै शरीरमा फैलिन सक्छ।

इरिटन्ट र कन्ट्याक डर्मेटाइटिस

इरिटन्ट डर्मेटाइटिस इरेन्ट्स (जस्तै साबुन र डिटर्जन्टहरू) को सम्पर्कबाट हुने गर्दछ। कन्ट्याक डर्मेटाइटिस एलर्जीन (जस्तै रबर, कपाल रंग्याउने केमिकल र अत्तर) को सीधा सम्पर्क बाट हुन सक्छ। दुबै डर्मेटाइटिसको सामान्य लक्षणहरूमा दुखाई (वा कोमलता), खुजली, खटिरा, छाला (पुटिका), र सुख्खा र फुटेको छालाको गाँठो समावेश छन्। शरीरको कुनै पनि भागमा यसले असर पार्न सक्छ तर हातहरूमा धेरै सामान्य मानिन्छ।

सोरायसिस

सोरायसिसलाई प्राय चाँदनी रंगको शीर्ष पट्टिका/ठूलो (रातो छालामा माथि उठेको ठुलो) खटिराद्वारा चिन्ने गरिन्छ। पट्टिका छालाको कोशिकाको असामान्य उच्च वृद्धिबाट परिणाम हुन्। सोरायसिस कुनै पनि उमेरमा सुरु हुन सक्छ; तर सामान्य रूपमा, यो दुई चोटि हुन्छ: २०-३० वर्षको उमेरमा र त्यसपछी ५०-६० बर्षको उमेरमा। सोरायसिसको गम्भीरता व्यक्ति ब्यक्तिमा फरक हुन्छ। यो रोग आफैमा संक्रामक भने छैन।

टपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडका प्रकारहरू

टपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडका धेरै प्रकारहरू छन्। तिनीहरूलाई सामर्थ्य अनुसार वर्गीकृत गर्न सकिन्छ। सक्रिय अवयवहरूको उदाहरण (बढ्दो क्षमताको क्रममा):

- हाइड्रोकोर्टिसोन,
- फ्लोसिनोलोन,
- बेतमेठासिन, र
- क्लोबेतासोल।

टपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडकाटोपिकल कोर्टीकोस्टिरोइड विभिन्न रूपहरु मा उपलब्ध छन् (जस्तै क्रीम, मलहम, जेल, र लोशन)।

क्रीमहरू प्राय छालाको लागि उपयुक्त हुन्छन्; तर ओसिलो (वा भिजेको) छालाका लागि उत्तम हुन्छ; जबकि मलहम सुख्खा वा बाक्लो क्षेत्रहरूको लागि छनौट गरिन्छ। जेल र लोशन कपालको क्षेत्र को लागी प्रयोग गर्न सकिन्छ।

हंग कोंग मा, धेरै जसो स्थलिय कोर्टिकोस्टेरोइडहरू केवल प्रेस्क्रिप्सन-मात्र औषधि हुन् जबकि तिनीहरूमध्ये केही दर्ता फार्मासिष्टको रेखदेखमा लाइसेन्स प्राप्त फार्मेसीहरूबाट किन्न सकिन्छ।औषधि फार्मेसीबाट उपलब्ध हुने टोपिकलटोपिकल कोर्टीकोस्टेरोइड: बाह्य प्रयोग का लागि बनाइएको जसमा १% भन्दा बढी हाइड्रोकार्टिसोन हुँदैन र बाह्य प्रयोग का लागि बनाइएको जसमा ०.०५% भन्दा बढि क्लोबेटोसोन ब्युटरेट हुँदैन।

टोपिकलटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडको क्षमता

टोपिकलटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड्स वर्गीकरण तिनको सामर्थ्यको गरिन्छ, जस्तै(I) हल्का, (II) मध्यम, (III) शक्तिशाली र (IV) धेरै शक्तिशाली।

(१) हल्का टोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड्सलाई हल्का एक्जिमा र सेबर्रोहिक डर्माटाइटिस (उदाहरण: हाइड्रोकार्टिसोन एसीटेट) को व्यवस्थापनको लागि प्रयोग गरिन्छ। Seborrhoeic dermatitis को उपचार को लागी, एक एन्टी-फंगल को साथ पनि उपयोग गर्न सकिन्छ।

(२) मध्यम टोपिकलटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड अधिक समस्याग्रस्त डर्मेटाइटिस केसहरू जस्तै एटोपिक एक्जिमा (जस्तै फ्लोसिनोलोन एसिटोनाइड) को लागि प्रयोग गरिन्छ।

(३) शक्तिशाली टोपिकलटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडहरू कडा प्रकृतिको छालाको अवस्था (अर्थात कडा र व्यवस्थापन गर्न गाह्रो) र पट्टिका प्सोरियासिसलाइ उपचार गर्न प्रयोग गरिन्छ। तर यी (जस्तै: बेटामेथेसोन डाइप्रोपियनेट) अनुहार, लचिलो भाग र जननेंद्रिया जस्ता शरीरका अंगहरूको लागि उपयुक्त छैनन्।

(४) धेरै शक्तिशाली टोपिकलटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडहरू पुनरावर्ती भई फेरि आउने छालाको रोगहरू जसले अघिल्लो उपचारहरूमा प्रतिक्रिया दिदैन, त्यसको लागि प्रयोग हुन्छन् र यो छोटो अवधिको लागि मात्र प्रयोग गरिन्छ (उदाहरण: क्लोबेटसोल प्रोपियोनेट)।

यसबाहेक, टोपिकालटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडको क्षमता विभिन्न योगनहरू र कडापन अनुसार भिन्न हुन सक्छ। उदाहरण को लागी, सामान्यतया एउटै प्रकारको र समान क्षमता भएको टोपिकलटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड क्रीम वा लोशनमा भन्दा बढी सामर्थ्य मलहमको रूपमा बनाइएको औषधिमा हुन्छ।

यदि टोपिकालटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडको क्षमता अधिक छ भने, औषधीले सूजनको बिरूद्ध अझ प्रभावकारी काम गर्छ। तर त्यसमा साइड इफेक्टको पनि ठूलो जोखिम हुन्छं। तसर्थ, जोखिम र लाभको बीचमा सन्तुलन कायम गर्दै, तपाइँको डाक्टरले तपाइँको उमेर, प्रभावित शरीरको भाग (उदाहरण स्थान), छालाको गम्भीरता (उदाहरण आकार) लाई विचार गर्दै; तपाईंलाई कमसे कम शक्तिशाली तर प्रभावकारी कोर्टिकोस्टेरोइड तपाईंको लक्षणहरूलाई कम गर्न प्रदान गर्नेछन्।

टोपिकालटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड को उपयोग

धेरै जसो अवस्थाहरू का लागि, टोपिकालटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड दिनमा एक देखि दुई पटक मात्र प्रयोग गर्नुपर्दछ। चाहिने भन्दा बढी पटक प्रयोग गर्नाले लाभदायक नहुन सक्छ र साइड इफेक्टलाई निम्ताउन सक्छ। टोपिकालटोपिकल कोर्टीकोस्टेरोइड पातलो तहमा थौरै मात्रामा लाउनु पर्छ, जो केवल प्रभावित क्षेत्रहरू ढाक्नको लागि पर्याप्त हुन्छ।

वास्तवमा केवल टोपिकाल कोर्टीकोस्टेरोइडको प्रयोगको सट्टा, छालाको अवस्थालाई सुधार गर्न प्राय: जसो पर्याप्त इम्पोलियन्टहरूलकाो पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ।

टोपिकालटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड को साइड इफेक्टहरु

साइड इफेक्ट (प्रयोग गरिने स्थानमा) टोपिकालटोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडहरू प्रयोग गर्ने बिरामीहरूका लागि सामान्य हो। उदाहरणहरू:

- छाला पातलो हुनु,
- छालामा जलेको वा पोलेको महसुश,
- उपचार नगरिएको छालामा संक्रमणको प्रसार,
- folliculitis (कपाल follicle को सूजन),
- छालाको रंगमा परिवर्तन,
- दुखाइ,
- रोजासिया, र
- कन्ट्याक डर्मेटाइटिस (केहि मानिसहरूलाई टोपिकल कोर्टीकोस्टेरोइडबाट एलर्जी हुन सक्छ)।

टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइड प्रयोग गर्न रोकेमा यी स्थानीय साइड इफेक्टहरू सामान्यतया उल्ट्याउन सकिन्छ । लामो समय सम्म प्रयोग गर्नाले छालामा स्ट्रेच मार्क्सहरू/दागहरू विकास हुन सक्छ जुन स्थायी प्रकृतिको हुन सक्छ।

वास्तवमा, डाक्टरको निर्देशन विपरीत धेरै (ठूलो मात्रामा / वा लामो अवधिसम्म) प्रयोग गरीयो भने पूरै शरीरमा साइड इफेक्टहरू देखा पर्न सक्छ। उदाहरणहरू:

- उच्च रक्तचाप,

- खुट्टा सुन्निनु,

- हड्डीमा क्याल्सियमको कमी, जसले अस्थिरोग र फ्रैक्चर निम्त्याउन सक्छ

- बच्चाहरूमा बृद्धिमा असर, र कुशिंग सिन्ड्रोमका लक्षणहरू जस्तै द्रुत असामान्य वजन वृद्धि, "चन्द्र अनुहार" र मुड परिवर्तन।

टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडटोपिकल प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सावधानी

टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडटोपिकल तल उल्लेखित अवस्थाहरूमा वर्जित छ:

- उपचार नगरिएका ब्याक्टेरिया, फंगल वा भाइरल छालाको घाउ,
- दुखाइ,
- रोजासिया, र
- पेरी-ओरल डर्मेटाइटिस

साथै शक्तिशाली र धेरै शक्तिशाली टोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड प्रयोग गर्नु हुँदैन:

- कडा प्लाक सोरायसिसका बिरामीहरुमा, र
- सात दिन भन्दा बढीको लागि, प्रासंगिक विशेषज्ञता भएको डाक्टरको सुपरिवेक्षण नभएसम्म।

यसबाहेक, अनुहार, शरीरको लचिलो भागमा, र जननेंद्रियमा टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडटोपिकल को लामो समय सम्मको प्रयोगबाट टाढा रहनु पर्छ।

टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडटोपिकल को उपयोग बारे सामान्य सल्लाह

- कम प्रभावशाली कोर्टीकोस्टेरोइड प्रयोग गर्नुहोस् जुन पर्याप्त प्रभावी छ।

- डाक्टर वा फार्मासिष्टले दिएको सल्लाहलाई बमोजिम मात्र टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडकाे प्रयोग गर्नुहोस्।

- प्रयोग गर्नु अघि प्रभावित छाला क्षेत्र सफा गर्नुहोस्।

- औषधीलाई पातलो रूपमा लागू गर्नुहोस् जुन केवल प्रभावित क्षेत्रहरू ढाक्न पर्याप्त छ।

- यदि तपाईंको छालाको अवस्थालाई दुबै टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडटोपिकल र कोर्टिकोस्टेरोइड्सको आवश्यकता छ भने, तपाईंले पहिले इमोलियन्टलाई प्रयोग गर्नुपर्छ; र त्यसको ३० मिनेट पछिमात्र कोर्टिकोस्टेरोइड्सकाे प्रयोग गर्नुपर्छ।

- टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडटोपिकल धेरै मात्रामा र लामो अवधिको लागि प्रयोग नगर्नुहोस्।

- तपाईको डाक्टरले निर्देशन नगरेसम्म प्रभावित क्षेत्रलाई पट्टि लाउँने वा ढाक्ने नगर्नुहोस्।

- टोपिकाल कोर्टिकोस्टेरोइडटोपिकल ति छालामा प्रयोग नगर्नुहोस् जुन पहिल्यै संक्रमित छ किनकि त्यसले कीटाणुहरूको प्रजनन बढावा दिन्छ।

- सम्भावित घाउ र संक्रमणबाट बच्न उपचारको क्रममा प्रभावित क्षेत्रलाई नकोट्याउनुस।

- आफ्नो चिकित्सक द्वारा निर्देशन नगरेसम्म आँखा वा आँखाको नजिकका क्षेत्रहरूमा टोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइडहरू प्रयोग नगर्नुहोस्।

- विशेष प्रासंगिक विशेषज्ञता भएको डाक्टरले निर्देशन नगरेसम्म एक्जिमा रोक्नको लागि टोपिकल कोर्टीकोस्टेरोइड्सको प्रयोग नगर्नुहोस् ।

- टिपिकल कोर्टीकोस्टेरोइडलाई मोइश्चराइजरको रूपमा प्रयोग नगर्नुहोस्।

- उपचार गरेको ठाउँमा कस्मेटिक्सको प्रयोग नगर्नुहोस्।

डाक्टर संगको तपाइँको कुराकानी

- तपाईंको डाक्टरले तपाईंको छालाको अवस्थाको उपचारको लागि एक भन्दा बढी टोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड सिफारिस गर्न सक्दछ। तपाईंको शरीरको कुन भागको लागि प्रयोग गरिने हो, स्पष्ट हुनुहोस् । यदि तपाईंलाई कुनै शंका छ भने आफ्नो डाक्टरसँग परामर्श लिनुहोस्।

- यदि तपाईंलाई टोपिकल कोर्टीकोस्टेरोइडसँग सम्बन्धित कुनै साइड इफेक्ट परेको शंका लागेमा तत्काल चिकित्सक सँग सल्लाह लिनुहोस्।

- यदि तपाईलाई दीर्घकालीन आधारमा टोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड्सको आवश्यकता छ भने तपाईको डाक्टरले सल्लाह दिईएको अनुसार नियमित जांच गर्नुहोस्।

- यदि तपाइँका लक्षणहरू (वा तपाइँको बच्चाको) सुधार भएन वा यदि ती झन् खराब भए भने डाक्टरसँग जाँच गर्नुहोस्।

टोपिकल कोर्टिकोस्टेरोइड्स को भण्डारण

औषधिलाई चिसो र सुख्खा ठाउँमा राख्नुपर्दछ। लेबलमा निर्दिष्ट नभएसम्म, औषधि फ्रिजहरूमा भण्डार गर्नु हुँदैन। यसका अतिरिक्त, दुर्घटनाबाट बच्न बच्चाहरूको पहुँच बाहिर औषधिहरूलाई उचित रूपमा राख्नुपर्दछ।

आभार: औषधि कार्यालय Professional Development and Quality Assurance (PD&QA) र Social Hygiene Service (SHS) लाई यस लेखको तयारीमा उनीहरूको महत्वपूर्ण योगदानका लागि धन्यवाद दिन चाहन्छ।

औषधि कार्यालय
स्वास्थ्य विभाग
अप्रिल २०१८